

Mogens Egholm, ljóðförissmiður:

Ljóðför hava sál

–Tað ber ikki til bíleggja sær eitt ljóðföri frá mær, tí tey eru eins ymisk og menniskju. Menniskjad og ljóðförð skulu klæða hvør øðrum, og tí lati eg einki ljóðföri frá mær, uttan so at tey sita saman við persónin. sigur smiðurin, sum hevur smíðað øll ljóðförini, id verða at hoyra á konsert í Norðurlandahúsinum í annaðkvöld

Mikukvöldið í hesi viku verður serlig konsert í Norðurlandahúsinum, har ein kvartett fer at framføra við strúkiljóðförum, sum eru gjørd úr føroyskum tilfari.

Tað er Mogens Egholm, fyrrverandi yvirlækni á Landssjúkrahúsinum, sum er høvuds persónur aftan fyri hesa søguligu hending.

Um hvussu tað ber til, at eitt langt arbeiðsliv sum lækni endar við so sermerktum arbeiði sum at smíða ljóðföri, sigur Mogens Egholm, at hetta er úrslitið av tveimum tilvildarlíggjum hendingum og lívslangum áhuga fyri hesum arbeiði.

Fiólr í sýnislugga

Hann minnst sum smádrongur, at hann eftir skúlaárið plagdi at fara framvið einum handli í Havn, har tey seldu ljóðföri. Handlin var oman fyri, har gamli handlin hjá Hans Joensen var.

Serliga var tað fiólin, sum hugtók meg. Tær hingu í einum snóri tvørtur um sýnisluggan, sigur Mogens Egholm.

Eg hevði ongan dreym um at gerast meistarlíggur fiólleikari, men meira var tað útsjónin, og hvussu ljóðförini vóru gjørt, sum hugtók meg, sigur Mogens Egholm, sum vit hava hitt á verstað hansara heima við hús. Har eru alskyns serstøk amboð, maskinur og viðabular og sníð av ymsum ljóðförum inni.

Amboðini hevur Mogens Egholm fyri tað mesta sjálvur evnað til, og nøkur teirra eru so smá, at tey líkjast blýantspískara, og verða brúkt sum høvlar.

Læknayrkið var høvuds málið

– Hvussu ber tað til, at tú eftir langt arbeiðsliv fer undir at smíða ljóðföri. Valdi tú tær skeiva yrkisgrein?

– Nei, eg eri eingin tónleikari. Eg havi ikki tann neistan í mær, sum er neyðugur fyri at gerast tónleikari, sigur Mogens Egholm, og er sannførdur um, at læknayrkið var avgjørt høvuds málið hjá sær.

Kortini havi eg alt lív mitt havt stóran áhuga fyri tónleiki. Sum smádrongur dámdi mær serliga væl jazztónleik, men sum fráleið fekk eg áhuga fyri klassiskum tónleiki.

Kortini spældi eg fiól sum smádrongur og seinni cello, men í teirri tíðini hugsaði ongin, at tað bar til at liva av at vera tónleikari, sigur Mogens Egholm.

Hann fór til Danmarkar at lesa til lækna í 1946. Tað hevði hann sett sær fyrri, áðrenn hann fór í studentaskúlan. Um hvi hann júst fór at lesa til lækna istaðin fyrri at fáa sær útbúgving innan ljóðförissmið, sigur Mogens Egholm, at tað veit hann ikki. Hann hevði sett sær fyrri at lesa til lækna, uttan tó at hava nakra aðra grundgeving enn hana, at hetta var hansara yrkisleið.

– Tað angri eg heldur ikki,

og tað hevur verið áhuga-vert arbeiði. Tú kanst kanska eisini siga, at ein ávis samanbering er millum at smíða ljóðföri og at hava við menniskju at gera. Bæði hava eina sál.

Sum at taka móti barni

– Tað at fara undir at smíða eina fiól er eins og at taka móti einum barni. Tú veist ikki, hvat kemur burt-ur úr, fyrr enn liðugt er. Eins og tú ikki visti, um tað bleiv genta ella drongur, so veist tú heldur ikki, hvussu fiólin hilmast, áður enn hon er liðug, sigur Mogens Egholm.

– Hvussu bar tað til, at tú fór at smíða ljóðföri?

– Áhugin fyri hesum hevur helst ligið ótilvitandi í mær, hóast byrjanin er eitt sindur lógin.

Mogens Egholm hevur verið yvirlækni í Holsterbro og í Gävle í Svøríki, áðrenn hann kom til Føroya at arbeiða.

Tvær tilvildarligar hendingar

– Eg plagdi at vera í Gävle um summarid, tá eg arbeiði á Landssjúkrahúsinum. Ein dagin, eg fór hvítklæddur út at spáka ein góðan summardag, fór tað at regna av grímd.

– Eg var tá staddur uttan fyri eitt bókasavn og fór

Mogens Egholm: – Ljóðföri eru eins ymisk og menniskjuni, og tí kann eitt ljóðföri sita væl til ein persón, men ikki til annan. Ljóðföri og menniskja skulu hava sama sinnalag og verumáta

innar at kroka. Tað vardi tó drúgva løtu, og tí fór eg at hyggja eftir bókum. Har var ein stór deild um tónleik, nótar og tilfát.

– Millum bókurnar var ein bók um Stradivarius, fiólbyggjara mikla, um hvussu hann smíðaði fiólr, um amboðini sum hann nýtti, tekningar o.s.fr.

– Hetta hugtók meg so nógv, at eg lænti bókina heim við mær, og hugsaði, at tað hevði verið stuttligt at roynt at smíða eina fiól, men eg visti ikki rættliga, hvussu eg skuldi byrja, sigur Mogens Egholm.

Onnur hendingin á leiðini var, at Mogens Egholm fór í ein bókahandil, har tey høvdu serliga bókaútsølu, har fólk kundu keypa bókur eftir vekt. Eitt kilo kostaði ávísu upphædd. Har kom Mogens Egholm av tilvild fram á eina bók um akkustiska bygging av fiólum. Hetta var lærubók, sum saman við tí fyrstu setti hol á ætlanina um at byggja ljóðföri.

Ljóðföri og persónur

Fyrsta fiólin var gjørd í 1985. Síðani hevur Mogens Egholm gjørt tilsamans 11 fiólr, tvær bratschir, ein gittara og tvær celloir.

– Ikki tvey ljóðföri líkjast. Tey eru sermerkt á tann hátt, at tey onkusvegna hava eina sál, sigur Mogens Egholm og heldur, at tað er nakað í hesum, tí ein ljóðpinnur, sum er millum dekkið og botnin í einum ljóðföri, á fronskum kallast sál.

– Kunnu fólk bíleggja sær ljóðföri frá tær?

– Nei, tað ber ikki til, tí ljóðförini eru eins ymisk og menniskju. Eitt ljóðföri situr væl til ein persón, men

riggar ikki til annan.

– Menniskju og ljóðföri mugu sita væl saman. Sum ein dóttir mín segði herfyri um ein fiólspælara á eini konsert. Fiólin klæddi manninum. Ljóðföri og persónur mugu hava sama sinnalag og verumáta, sigur Mogens Egholm.

– Tí er tað serliga stuttligt

at smíða ljóðföri og fáa tað fram, sum trø og tilfar kann bera.

Mogens Egholm fór frá sum yvirlækni í fjór. Tá fór hann samstundis undir at leita sær kunnleika í fiólsmíð. Hann var í Onglandi, har yrkislærdir fiólbyggjarar og áhugafólk vóru á skeið, úr Japan, Suðuramerika, USA og Fraklandi. Har lærði hann at brúka amboðini á lættasta hátt. Úrslitið er, at bert hetta seinasta árið hevur Mogens Egholm havt úr at gera. Higar til í ár hevur hann gjørt seks fiólr.

Løtur tey fyrri lítlið og lætt

– Er hetta ein vinna, sum tú kanst liva av?

– Nei, hetta geri eg ikki fyri at fáa úrtøku burtur úr. Um onkur vil hava ljóðföri frá mær, so fáa tey tað fyrri lítlið og lætt.

– Eitt nú hava tvær gentur, sum spæl í Harmoniorkest-rinum fingið tvær celloir frá mær og nakrar fiólr eru eisini farnar út úr húsunum, eins og ein bratscher seld til Danmarkar.

Vanliga eru framsýningar í útloðunum, har ljóðförisbyggjarar kunnu fáa sitt arbeiði mett.

Ein fiól hjá Mogens Egholm hevur verið mett á líkari framsýning, har hon fekk góð viðmæli. Mett verður um útsjón, hvussu fiólin er at spæla á, og hvussu hon ljóðar.

Tvær tilvildarligar hendingar vórðu orsøkir til at Mogens Egholm fór undir at gera ljóðföri. Onnur hendingin var eitt groft æl í Gävle í Svøríki, har hann fór inn á bókasavn at kroka, og hin var bókaútsøla í sama býi, har hann kom fram á eina bók um hvussu fiólr verða smíðaðar